

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

Szervezkedjünk véglegesen!

Egy szó a Nyitramegyei Ellenzékhez.

A mit Rakovszky István, a néppárt agilis vezérférfia lapunk múlt számának első helyén egy alakítandó keresztény népszövetségről elmondott, az országiszerte élénk viszhangot keltett.

Nemcsak a néppárti sajtó, hanem más pártállású lapok is rokonszenves magyarázatok kíséretében közölték a felvetett eszmét, melynek életrevalóságát éppen ez az általános elismerés dicséri leghangosabban. A jogok és jogos érdekek védelmére minden művelt államban alakultak már társaságok, egyesületek, melyek az ő tagjaiknak csekély évi díj fejében ügyvédi képviselést szereznek, tanácsot adnak, oltalmat nyújtanak. Magyarország ezen a téren még egészen hátra van, itt még semmi sem történt a tekintetben, hogy a gyámoltalanabb néposztályok politikai és magánjogai olcsó és erkölcsi alapokra fektetett társadalmi szervezetek erejével megoltalmaztassanak.

A keresztény népszövetség kitünő eszméje önként figyelmeztetheti a Nyitramegyei Ellenzéket ama kötelességre, hogy minél előbb véglegesen szervezkedjék. A vármegyei ellenzéki szervezetek ugyanis, legerősebb támogatói lehetnek a kereszt-

tény népszövetség eszméjének és annak megvalósulását hathatósan előmozdíthatják. Ezen szervezetekben egyrészt központosítva, más részről az egész országban elosztva van az az egész értelmi erő, mely ilyen nagy, öt-hatszáz ezer embert befogadó hálózatnak a megalkotásához szükséges. Sőt a megyei szervezetek még arra is szolgálhatnak, hogy kebelükből alakítsák meg az a vidéki kirendeltség, mely a szövetség kötelekében a helyi jellegű ügyek elintézésével bizatnak meg.

A Nyitramegyei Ellenzék alapszabályait a májusi vármegyei közgyűlés előtt tárgyalták és elfogadták az akkor jelen volt ellenzéki tagok, a kik egyúttal aláírási íveket is magukkal vittek, hogy személyes érintkezéseik révén annál eredményesebben eszközölhessék a taggyűjtést.

Az aláírási ívek szép számmal érkeznek be, mégis kérnünk kell elvtársainkat, hogy a taggyűjtést gyorsítsák meg és szeptember hó közepéig mindenesetre fejezzék be. A legsürgősebb mezei munkák elvégzése után már könnyebben szakíthatnak maguknak időt, vehetnek alkalmat arra, hogy az Ellenzék alapszabályait a népnek is, különösen a jelentékenyebb szerepet vivő embereknek megmagyarázzák. Minden községben vannak olyan értelmes és jobb módú polgárok, a kiket

vidéki elvbarátaink jó lelkiismerettel ajánlhatnak a központi végrehajtó bizottságnak rendes tagokul. Ugyancsak minden községben találkoznak olyanok is, kik habár anyagi helyzetüknél fogva rendes tagokul be nem léphetnek, de mint pártoló tagok hozzá járulhatnak a társaság céljainak előmozdításához.

Buzdítsa, lelkesítse elvbarátainkat erre a hazafiúi missióra az a meggyőződés, hogy a Nyitramegyei Ellenzék magas és nagy fontosságú célokat tűzött maga elé. Ápolni a vármegye területén a magyar szent korona egysége és a magyar állam-eszme iránti hűséget, fokozni a hazánk politikai önállósága és keresztény jellege iránti ragaszkodást, oly cél, oly feladat, mely megacélozhatja minden hű és önzetlen hazafinak tetterejét.

Több évtizednek tapasztalatán, de különösen az utóbbi évek szomorú tanulságain okulva, bátran állíthatjuk, hogy a koronának és a hazának csak olyan szolgálatok használhatnak, melyek nem az uralkodó szabadelvűpárt közkormányzati szelleméből erednek, hanem az ország igazi szükségleteiben és keresztény jellegében birják életgyökerüket. A szabadelvű egyházpolitika ártott a trónnak, mert meggyöngyöztette annak leghivebb és századokon keresztül legerősebb támaszát, a

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Kocsikázás Londonban.

A hol milliók együtt laknak és a nap minden órájában az utcákon százezrek járnak-kelnek, a hol megszámlálhatatlan embernek van üzleti foglalkozása és sürgős teendője, ott a közlekedési eszközöknek úgy számra, mint minőségre nézve egészen rendkívülieknek kell lenniök.

Tényleg a nagy városokban mindenütt a technika vívmányait nagyszerűen értékesítették a közlekedési eszközök szaporítására és tökéletesítésére. Mindazt azonban, a mit gőzzel, villamossággal, hajtóerővé átalakított különféle gézakkal e téren elérni sikerült, hasonlíthatatlan arányokban felülmúlja a nagy metropolis, London, melynek közlekedési eszközei, a mily sokféle, oly érdekesekek, a mily nagyszabásúak, oly tökéletesek.

Mikor a Londonba érkezett idegen a vasuti pályaudvar csarnokait elhagyja és szokás szerint alkalmatlanság után néz, hogy a szállására hajtasson, feltűnik neki egy sajtószzerű alakú jármű, mely elé erősen hámos, elül-hátul vékony szíjakkal, valóságos szíjhálóval átfont szelid ló van

befogva. A jármű két kerekű karriol, melynek hatalmas, nagy kerekéi a Landauerék fél fedeléhez hasonló kocsifedelethez hasonló hordoznak. A finoman kibélelt fedél alatt párnás ülőhely van két személy számára, mely azonban oly kényelmes, hogy hárman is elférhetnek rajta. A karriol két oldalán acélrámas lakkirózott bőrtáblák vannak, melyek midőn szét vannak nyitva, a beszállásnál a kocsiajtót helyettesítik, de összetehetők is, s akkor védernyő gyanánt szolgálnak sár és eső ellen.

A kocsis (cabman) hátul ül, magas ülésen, onnét hajtja a lovat, a karriolban ülő utas feje fölött. Gyeplője, mely a karriol fedelét surolja, acélrudacsákára erősített karikán van áthuzva, hogy a szárai szét ne váljanak. A karriolban ülők ilyképen a kocsisból egy mákszemnyit sem látnak. Csak a majd megfeszülő, majd megtáguló gyeplőszálak, a hajtás sebessége, vagy lassúsága, a legfortélyosabb, sokszor igazán bámulatos kitérés vagy előzködés árulják el, hogy egyes kezek igazgatják a jól betanított lovat. A kocsiállal való érintkezésre a fődél hátsó oldalán levő lecsapófedélke szolgál, melyet az utas megzörget s az így figyelmessé tett kocsissal a fedélke nyilasán keresztül közli kívánságait.

Az ép oly eredeti, mint tetszetős külsejű, kényelmes járműt feltalálója után Hansomnak

nevezik. Ezen kívül használatban van még egy más fajta is az egyfogatúnak, s ez rendes alakú, zárt fedelű kocsik, melyben négyen foglalhatnak helyet. Ez azonban a bérkocsik között csak alárendelt szerepet játszik. A takarékoskodó üzletemberek és a szegényebbek alkalmatlansága ez, míg az előkelők, ha egyáltalában bérkocsit használnak, kivétel nélkül Hansomt fogadnak fel, mely bár csak kétkerekű káré és rendesen csak két személy által használtatik, mégis jóval drágább, mint a közönséges bérkocsik. Úgy a Hansom, mint a másik egyfogatúnak, eltérőleg a nálunk észleltetendő jelenségtől, a hol tudvalevőleg az egyfogatúak elé csak amolyan hitvány párákat fognak, kitünő lovaik vannak.

Kétfogatú bérkocsik, fiakkerek Londonban a nyilvános forgalom céljaira nem használtnak, csak egyes előkelőbb állású emberek, jobbara képviselők vagy városi tanácsstagok élnek ilyen alkalmatlansággal, melyet állandóan bérletben tartanak. A bérleti szerződésben azonban a kocsi-tulajdonos mindig kiköti, hogy a bérbevevő az alkalmatlanságot bizonyos napokon másoknak, mindig meghatározott személyeknek, átengedni tartozik.

Az egyéni szabadság oltalmában, melyet Angliában mindenki teljes mértékben élvezhet, a

katholikus egyházat. A szabadelvű gazdasági politika ártott a hazának, mert rendszere alatt elpusztult a régi középosztály, elszegényedett és elgyöngült a parasztság, megsorvadt a kisipar, elcsenevésztek mindazok az erők, melyek a haza fentartásában a leglényegesebb életelemeket képezik.

A szabadelvű kormányzati rendszer soha sem tudta átérezni az ország közszükségleteit, az államfentartó alapintézmények iránt soha sem tanusított érzéket. Azt a rendszert ennél fogva mindaddig, amíg a hatalom birtokában van, minden téren szigorúan ellenőrizni, a közjóra ártalmas intézkedéseinek az élet megtörni, hazafiás kötelessége az ellenzéknek. És ezt a kötelességet a vármegyeházák termeiben és a törvényhatóságok egész területén épp olyan éber lelkiismerettel kell teljesíteni, mint akár az országgyűlésen.

Ezenkívül a közigazgatás és jogszolgáltatás terén előforduló visszaélések megakadályozása és megtorlása szempontjából is elengedhetetlenül szükséges egy erős és állandó működésben levő ellenzéki szervezet. Nyitramegye egyike azoknak a vármegyéknek, melyekben az ellenzéki polgároknak állandó ostromállapotba kell helyezkedniük, hogy jogaikat a közigazgatási közegek és politikai hatóságok támadásai ellen megvédhessék. Lapunk mult számában közöltünk egy mutatványt a központi választmány azon határozatai közül, melyekkel a választmány a honosság hiánya miatt kihagyott szavazók reklamációját elintézte. Kitűnik ebből a határozatból, hogy a választmány a felszólamlók jogát nem akarta megvédeni, de intézkedésének a jogtalanságát sem akarta napfényre hozni, azért eltakarta azt egy érthetetlen badarságnak a fátyolával.

A megalakult Ellenzéknek köszönhetjük, hogy ez az eset nyilvánosságra jutott és a Kúria elé került. Sokkal határozottabb és általánosabb lesz a jogvéde-

lem, ha az ellenzék véglegesen szervezve lesz és állandóan fog működni.

Kérjük ennél fogva elvbarátainkat, karolják fel hazafiás lelkesedésük egész hevével ezt a nemes ügyet, gyűjtsék szorgalmasan a tagokat, hassanak mindenkire, a kire befolyásuk van, hogy a Nyitramegyei Ellenzék egy olyan szervezet legyen, melynek zászlója alatt a vármegyeyei közönség nagy többsége imponáló erővel tömörül!

Az 1901. évi július 23-iki privígyei választás egy utójátéka kellő megvilágításban.

A. Messze földön nem akad halandó oly derék emberre, mint a minő Filberger, privígyei főszolgabíró! . . .

B. Nos, már mért volna oly derék ember? . . .

A. Azért, mert mind ő, mind pedig alantás közegei szakadatlanul korteskednek a gyűlölt néppárt érdekében! . . .

B. Hogy-hogy? . . .

A. Úgy, hogy ha a néppárti embernek panasza van, biztos lehet, hogy azt mondják neki: menj dr. Eraszthez, szaladj Rakovszkyhoz, folyamodjál Molnár apáthoz, hadd könyörüljenek rajtad; — hadd teljesítsék kívánságodat, hisz te is az ő pártjukhoz szegődöttél! . . . Ha ellenben liberálisnak van kifogása néppárti ember ellen, rögtön szolgálatára áll az egész apparátus. S jaj a néppárti embernek, ha pap vagy kath. tanító! Azonnal odavonszolják a beszercebányai egyházmegyei főhatóság színe elé, mint bujtogatót, mint pánszlávot, mint erkölestelent, miut kötelességmulasztót, a ki nem érdemli meg a betevő falatot. Pl. a zsebedrázi inquisitók.

B. És ilyen ellen nincs orvoslás? . . .

A. Dehogy nincsen! . . . A beszercebányai egyházmegyei főhatóság már torkig jóllakott Filberger uram alaptalan vádaskodásaival s a mint értesültünk, már figyelmeztették is, hogy többé ne alkalmatlankodjék cifra feljelentéseivel. (Az eddigi megejtett vizsgálatok eredménye legkevésbé sem mondható Filbergerre nézve dicséretre méltó győzelemnek! . . .)

B. Helyes! Az ilyen egyszerű és mégis nagyszerű fricskának mindig örvend a jó lélek! De hát a világi bíróság? . . .

rögtön észrevette, hogy hiányoznak a drágaságai. Kereste a karriolban, de nem tudta megtalálni, mert a szekrényke utközben az üléstámasz mögött mélyen lecsúszott. Abban a hitben, hogy jártában valahol a tömeg között vesztette el az ekszereket, a legközelebbi rendőr-állomásra ment, itt megnevezte azokat az utcákat, melyeket gyalogszerrel bejárt, mielőtt a karriolba beleült volna, de midőn ezt a szokásszerű bejelentést megtette, már lemondott volt a reményről, hogy az ekszerei megkerülnek. Néhány óra mulva írásbeli értesítést kapott az illető rendőri állomásról, hogy az ekszerszekrény már a rendőrség kezében van. A Hansomját alaposan átkutató bérkocsis hozta oda.

Az eddig említett bérkocsik nem minden tekintetben divatszerűek. A Hansom például, ha még oly diszes és kényelmes is, finomabb kocsikázásra még sem alkalmas, mert az uralkodó divat ellene szegül a használatának. Finom kocsizásnak pedig az angol s étakocsizást tartja. Más alkalomra kell hagyunk a kocsiséták színtereinek, a londoni parkoknak leírását, most tárgyunkhoz szorosan ragaszkodva csak azt említhetjük, hogy ha az angol közönség s étakocsizást akar élvezni, akkor a „Fly“ kocsikat veszi igénybe.

A Fly-k egy és kétfogatú bérkocsik, melyek

A. Az első forum mindig az ő hirhedtté vált szolgabírói hivatala. Hogy itt csak átok vár a néppárti emberre, azt a kihágások ügyében hozott számos ítélet eléggé igazolja. A szegény néppárti pára vagy belenyugszik a liberális szentenciába és fizet, mint a köles, vagy ül a hüvösben, ha éppen ráér, vagy pedig megappellálja az ítéletet, a mi nem igen tetszik a főbíróknak, de a Bánffy-huszároknak sem, mert ezek az utóbbiak mindig azt állították, hogy kihágási ügyben nincsen helye appellátának.

B. Persze, hogy nincsen! de csak ő szerintők, a kik magukat csálhatatlanoknak tartják, hogy annál könnyebben végezhesenek halálos ellenségükkel, a néppárttal. Jó, az elmarasztalt fél megfellebbezi az igazságtalan ítéletet, de van-e kilátása a felmentésre? . . .

A. Némelykor bizony úgy jár, mint a német-prónai „főkolomposok“ névvel megtisztelt vádlottak. Lássuk csak az esetet!

1901. július 23-án este a megejtett választás után, Zmeskál Zoltán országgyűlési képviselő azt üzenté Richter Antal beszercebányai theol. tanár által Vohland József kerületi esperesnek, hogy jul. 24 én d. e. 11 órakor Prónára érkezik. Látogatásának célja, hogy Ernzt Sándor megválasztott képviselő nevében és megbízásából megköszönje a prónai választóknak a néppárthoz való lelkes ragaszkodásukat, meg a szives vendéglátást. Richter Antal teljesíti Zmeskál úr kérelmét, összeszedeti az esperes megbízásából a néppárti zászlókat s szüleinek házába a privígyei utcába viteti, hogy onnét azután a plébániára, az esperes gondozása alá kerüljenek.

Richter Antal a zászlók összeszedését Richter Miklós szabómesterre bízta, a kinek egyuttal ezt is mondotta: „Ma 11 órakor községünkbe érkezik Zmeskál Zoltán képviselő úr, hogy megköszönje a prónaiaknak a választási mozgalmak idejében tanusított derék magatartását. Aztán néhányan elébe megyünk!“

A hír, hogy Zmeskál úr érkezik, szájról-szájra szállt; így megtudták a liberálisok is, s ime, 10 óra tájban egy szemfüles izgága teremés a csendőrséghez oson, hogy azt alarminozza, mintha valamennyi liberális mézes madzag szakadó felben volna!

Geckó őrsvezető neki iramodik s mivel látta, hogy a privígyei-útca sarok-háza előtt levő padon Kurbel Ignác kántor és Czeizel János lakatosmester és zenész ülnek, odasiet s kérdőre vonja őket, hogy mit akarnak a kezükben levő hangszerekkel s vajjon nem a Richter testvérek inszenccirozzák-e ezt a „világraszóló botrányt“, illetőleg

bérkocsisok is részesülnek. A városi rendszabályok intézkednek arról, hogy a bérkocsis egy óránál hosszabb tartamú időre nem köteles fuvarba menni, nem köteles hat angol mérföldnél nagyobb utra vállalkozni, esteli 8 órától reggeli 6 óráig pedig nem tartozik óraszám szerint szolgálatba állani. De midőn az angol humanismus a társadalom ezen osztályának egyéni szabadságát is a méltányosság szempontjai szerint oltalmazza, ugyanakkor szigorúan ellenőrzi ezen emberek közszolgálati tisztességét.

Ha az angol bérkocsis a hivatalosan megállapított díjszabályzatot be nem tartja, hanem azzal ellenkezőleg magasabb díjat követel az utastól, nagy bírsággal sújtatik, a visszaélés háromszori ismétlése esetén pedig a bérkocsizás jogától megfosztatik. Dicséretére válik ezeknek az embereknek, kiknek száma 12 ezer, hogy közöttük a közszolgálati visszaélés a legritkább esetek közé tartozik. Becsületességök közmondásszerű.

A világra szóló koronázási pompát, mely azonban VII. Edvard király váratlan megbetegedése következtében halasztást szenvedett, előkészítő napok alatt egy gazdag londoni kereskedőnek a neje az egyik Hansomban felejtette több ezer schillinget érő ekszerszekrénykéjét. Alig tett néhány lépést a karriolból való kiszállás után,

azonban oly diszesek és előkelők, mint az úr osztály magánfogatai. Ló és kocsis egyaránt szép ezeknél a fogatoknál, melyek a magánfogatoktól csak abban különböznek, hogy a kocsin nincs címer, sem monogram, a kocsisok pedig nem viseli a szokásos egyenruhát, a sötétkék rövid frakkot, sárgás-fehér nadrágot, fekete cilindert, hanem polgári szabású sötét ruhát, melynél azonban a frakk és a cylinder szintén elmaradhatatlan. A Fly annyira divatszerű a s étakocsizásnál, hogy némely parkba csak vagy magánfogaton, vagy Fly-n szabad behajtani, Hansomt vagy másféle bérkocsit oda be sem eresztének.

A Fly díjai nem magasak, legalább két órára kell felfogadni, ez az alapdíj, melynek egy alaptaksa felel meg, a mi pénzünk szerint 9 korona, minden további óra 4 koronába kerül. A kétfogatú Fly-k díjai körülbelül egyszer akkorák. Ha tekintetbe vesszük, hogy Bécsben és Budapesten is két órai s étakocsizás a Praterben, vagy a városligetben 8—10 koronába kerül, akkor a londoni drágaságot szem előtt tartva, a parádés Fly-k díjait eléggé mérsékelteknek mondhatjuk. Anagy távolságok miatt azon ban ezek az egyébként mérsékelt díjak tetemes összegre rúgnak minden egyes alkalommal, mert egy-egy s étakocsizásra bármely londoni parkban legalább négyórát kell szánni.

a mint ő mondotta: kihágást. — „Nem tudjuk!“ volt a válasz, s mivel a csendőrt azt mondotta, hogy az utcán tilos a zenélés, szóváltás keletkezett köztük és a kántor között, a ki azt mondotta, hogy ő nem mai ember és régi zenész, de ily tilalomról Prónán soha sem hallott. Játszanak is az utcán engedély nélkül bármily ünnepies alkalommal s lakodalmak idejében *nemcsak nappal, hanem éjjel is*. Erről persze nem tud Geckó! Ez nem zavarja a csendet?!

Rebus sat male gestis távozik, majd megállítja a zászlókat vivő ifjakat, hogy őket, jóllehet semmi rendellenes dolgot nem műveltek, rendre utasítsa. De az ifjak a rendeltetési helyre cipelik a zászlókat.

Richter Antal és Richter M. István, székesfejevári tanár, értesülvén a szóváltásról, többek kérelmére Geckó őrvezetőhöz sietnek, a hol hozzájuk csatlakozott Richter István, német-prónai polgár s ezen két tanu jelenlétében jelentette Richter M. István tanár, hogy Zmeskál képviselő érkezik Prónára 11 óra tájban s hogy egyesek eléje szándékoznak menni, de mivel néhány ifjú a hír hallatára a nyert győzelem felett való örömben és tiszta lelkesedésből *„minden megbízás nélkül“* a zenészeket is invitálták, hogy a mint az ifjak tervezték, a képviselőt, a ki Ernst dr. nevében és megbízásából érkezik, ünnepiesen fogadják, ép azért legyen szives tudomásul venni, hogy Zmeskál urat most már ünnepiesen szándékoznak fogadni a privígyei utcában, onnét aztán zene mellett a plébánia épületig kísérik. Geckó erre azt mondotta: „Tudomásul veszem és megengedem, mert én azt hittem, hogy a néppártiak végig akarnak vonulni a városon s beverni a liberálisok ablakait.“ De nevezettek egyszerűen kijelentették, hogy ilyesmihez legföljebb a liberálisok értenek, a kik már egyszer t. i. *„julius 13-án, éppen a kath. gyűlés előtt való éjjel, tanubizonyítást adtak művészetükről, a mikor ugyanis sárral és mindenféle kevésbé szagos materiákkal bepiszkitották az összes néppártiak lakásait.“* (Természetes: a ki miben fetreng, abból szedi argumentumait!)

De Zmeskál képviselő úr nem érkezett délelőtt 11 órákor, hanem d. u. 3 óra tájban. Az egybegyűlt ifjak a legnagyobb csendben várakoztak, míg végre 12 óra után Richter Antal szavára hazamentek, a nélkül, hogy mindaddig akár csak egyetlen egy árva zeneszót hallottak volna.

Richter Benedek német-prónai polgár d. u. 3/4-kor meghozta a hírt, hogy Zmeskál úr már közeledik. A hír futó tűz gyanánt terjedt s néhány pillanat alatt együtt volt az ifjuság, meg a zené-

szek is. A ki ráért, eljött s tanuja volt Zmeskál úr szép bevonulásának. Ha bárkinek is bármily csekély bántódása is volt, jelentkezzék s tiltakozzék az ellen, ha azt mondjuk, hogy ez a kis fogadtatás az önértékes prónaiak örömeinek kedves megnyilatkozása volt. De persze a liberális farizeusok kaján irigysége és boszúvágya még a legártatlanabb dologban is keres botránykövet! . . .

A plébánia előtt Zmeskál úr beszédet intézett a lelkes közönséghez, a melyben megköszönte a szép fogadtatást, dicsérve egyúttal a prónaiaknak a választási mozgalmakban tanúsított példás viselkedését. Evvel befejeződött a *„merénylet“* s kezdődött a *„botrány“*!

Zmeskál úr megvédte a zenészeket Veszerle János házában, a mely alkalomból 4—5 ifjú meg néhány leány táncra perdült. Est 1/2 8-kor, a mint erről a képviselő, Wohland esperes, Brestyenzky Kálmán s más urak tanuszkodhatnak, vége volt mindennek.

(Folyt. köv.)

Levelezés.

Főispáni látogatás Németprónán.

Németpróna, 1902. aug. 6.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Németpróna eddig még nem részesült abban a szerencsében soha, hogy főispánt látott volna falai között, azért a nagy aratási munkaidő dacára is, hálás kegyelettel és nagy ünnepséggel fogadta e hó 5-én vármegyénk főispánját. A házak lombfűzér- és zászló-díszben pompáztak, a városon kívül pedig nagy szép diadalkapu volt felállítva, és különösen impozánsan vette ki magát a diadalkapu előtt ritka magasságu két pőznan lengő hatalmas két nemzeti zászló. A privígyei utca és a piac azon része, melyen a bevonulás történt, kis fenyőfákkal volt szegélyezve.

Már a korán reggel megkezdődő és egész délelőtt rövid időközökben ismétlődő mozsárlövések hirdették a nap jelentőségét, a zenekar pedig már reggel több helyen térzenét adott, hogy a kedélyeket fölkeltesse.

Szép lovasbandérium ment a főispán elé, ki Sporzon Ernő, Filberger Gyula főszolgabíró, a szolgabírák, a privígyei kanonok-plebános, a bajmői prépost-plebános és több más ur kíséretében érkezett meg. Előbb Nádasér és Berzseny községeket látogatta meg. Nádaséren a berzsenyi plebános mondott szép üdvözlő beszédet, Berzsenyben pedig a bíró üdvözölte ő méltóságát.

Németprónáról Wohland József esperes-plebános Nádasérig ment a főispán elé és már ott üdvözölte őt. A diadalkapunál pedig a város nevében dr. Filkora János orvos üdvözölte a főispánt őszinte szavakkal; a többi közt kiemelte azt, hogy Próna eddig nem látott még főispánt, mert eddig többnyire csak olyan főispánok voltak, kik inkább a felső tizezerrel törődtek, míg ő méltósága az alsóknak is akarja gondját viselni. A főispán válaszában kiemelte, hogy ő mint jó atyánk jött hozzánk, szeretetet és békét hoz és mindenkinek egyenlően akarja javát előmozdítani. — Majd a prónai viseletben lévő nők csoportját megtekintvén és többel szívélyes kézzorítást és néhány szívélyes szót váltván, tovább folytatta élénk eljenzések között bevonulását.

A piac bejáratánál Czeizel Anna polgári hajadon szépen üdvözölte a főispán urat, a ki az üdvözlőre szívélyes szavakkal válaszolt. Ő méltósága a városházba szállva, rövid pihenés után meglátogatta előbb az apácázárdában lévő szép kápolnát, a leányiskolát és az óvodát, majd végig hallgatva a leánykák énekét, a kedves testvérekkel folytatott szívélyes beszélgetés után átment a templomtér másik oldalán lévő fiúiskolába, hol id. Czeizel István tanító üdvözölte őt. A főispán úr meleg hangon válaszolt, kiemelve azt, hogy e látogatással is dokumentálni akarja, mily nagy érdeklődéssel viseltetik az iskolák iránt. Majd miután végig hallgatta volt a fiúk énekét, a még 1895-ban hatóságilag félig bezárt rozoga templomunknak a megtekintésére indult. Itt legmelyebb sajnálkozásának adott kifejezést templomunknak szomorú állapota fölött. És méltán sajnálkozhatott, mert ilyen elhagyott állapotban lévő templom talán nincs is széles Magyarországon sehol.

Maj ő méltósága rövid látogatást tett a plébánián és több családnál, azután visszatért a városházra és ott részt vett a tiszteletére rendezett banketten, melyen 60-on felül voltak. E bankett is újra tanujelét adta annak, hogy a prónaiakban még él az ősi vendégszeretet, mert oly jó, kedélyes és patriarchalis bankett — milyen ez volt — nagyon ritka a mai világban. Az első, mely hatást keltő felköszöntőt maga a főispán úr mondta a királyra, melyet állva hallgattak végig. Utána dr. Steinhübl György ügyvéd magyarul kezdve, majd németül folytatva, hogy öreg polgártársaink is megértsek, tolmácsolta a város közönségének hálás és hazafias érzelmeit, hivatkozva Próna multjára, mely „Isten, király, haza“ jelszók alatt mindig hű monarchikus érzelmi és szabadságszerető volt, és ezért többször vért és vagyont áldozott, mert többször fel is lett

A közlekedésnek nagyon érdekes és közkedveltségnek örvendő eszközt képezik az omnibusok. Ezek a külsejükre nézve alaktalan, nagy szerkezetű, de könnyen gördülő kocsik sehol sem felelnek meg úgy a nevének, mint Londonban. Omnibusok azok a szó teljes értelmében, melyeket a lordoktól kezdve az utolsó dock-munkásig mindenki igénybe vesz. Szerkezetük hasonló a nálunk divatos társas kocsikhoz, de súlyosabb, nagyobb tömegű és 24 ülőhelyre vannak berendezve, melyek közül 12 a kocsi belsejében van és ugyannyi a fedélzetén. Két erős ló vontatja a hatalmas járművet, melynek zajos robogása hangtalanul elvész a londoni utcák zűgésében. Százötven vonalban szelik át az omnibusok a várost, s reggeli 8 órától éjfélig szakadatlan sorban robognak a végső állomások között. Ha az ember a városnak valamelyik hosszú és egyenes utcáján, a hol kanyarulat nem zárja el a kilátást, végig tekint, széles, hullámzó vonalat vesz észre, melynek határsíkján sárga tömegek mozognak. Messziről úgy néznek ki, mint halászbárkák, melyeket hullámverő szél űz tova a nyílt tengeren. Valamennyi az utcák baloldalán halad s az állomások rengeteg számához képest néha kétszáz is összekerül egymás után egy sorba, úgy hogy áttörhetetlen lánc-sort képeznek. A ki egy ilyen

lánc-sor elé kerül, tartsa szerencséjének, ha jó fél óra mulva az utca másik oldalára átkelhet.

Az idegenre nézve, a ki London utcáit, tereit és középületeit meg akarja ismerni, az omnibus nélkülözhetetlen. Tájékozást a város külső képeről nem nyújt a bérkocsi, melyből sem a középületeket látni, sem az utcai életet megfigyelni nem lehet, mert Londonban a bérkocsik, mint fentebbi leírásunkból kiténik, teljesen vagy félig zárt fedelűek, ennélfogva a kilátásra nem alkalmasak. Ellenben az omnibus azzal a 12 üléssel, melyek a kocsi fedelén vannak, a kilátás élvezésére kiténő alkalmat nyújt.

Kettenként ülnek az utasok a fedélén levő padokon, s így a ki ciceroneval utazik, mint magam is, az rövid idő alatt annyi helyrajzi ismeretet szerezhet magának a világvárosról, a mennyit a vezérkönyvekből heteken át is nehezen lehetne elsajátítani éppen ebben a körülményben rejlik a londoni omnibusok jelentősége, ennek köszönik azt a közkedveltséget, melynek örvendenek, azt a tisztességet is, mely ezeket a kereskedő bárkákat más városok omnibusaitól megkülönbözteti. Ámbár másutt is az omnibusokon jól ruházott emberek is utaznak, tisztviselők, katonatisztek, papok, mégis a társaság vegyessége nálunk sok finnyás embert, a kinek természetesen

annyi pénze is van, a mennyi a finnyássága, visszatart attól, hogy egy omnibusnak a peluche párnáin helyezkedjen el. Azért nálunk az omnibus, harmad, negyed, ötödrangú eszköze a nagy városok utcai közlekedésének.

Londonban elsőrangú. Az angol, a ki Manchesterből vagy Liverpoolból érkezik hazájának fővárosába, azért jön oda, hogy lásson, tapasztaljon. Ő beakarja járni a várost annak egyik végétől a másikig, az új utcákat, új tereket, új középületeket a legalaposabban szemügyre akarja venni. S minthogy erre a célra az omnibus a legalkalmasabb, képes napokig dőcögni rajta. Megázik a fedélén, fázik, égeti a nap, ruhája bepiszkolódik a padtól, melyen azelőtt mindentéle ember ült, a kosaraktól, táskáktól melyeket oda dörzsölnek a kabátjához, mindez őt nem bántja. Ő a kocsi fedelének kemény padján minden oldalra nyíló szabad kilátást élvez, tisztább levegőt szív magába, zavartalanul pőfékelhet kis makrapipájából, melyet az angol gentleman mindig a zsebében hord és sehol sem röstelkedik a szájába tenni, ezek az előnyök és élvezetek bőven kárpótolják őt minden kényelmetlenségért, melyet ott az omnibus fedelén elszenved.

A nagy keresettség folytán néha sokáig kell várni, a még az ember az „outside“-n, az omnibus

dúlva vagy kifosztva az ellenségtől. Végre éltette a polgárság nevében ő méltóságát, mint a király és a kormány képviselőjét. Ezután Vohland József, helybeli esperes-plébános emelkedett fel szólásra, fölhevén a többi közt a főispán úr figyelmét arra a szomorú tényre, mely szerint szegény vidékünkön is már, habár eddig csak gyéren, keresethiány miatt lábra kezd kapni az Amerikába való kivándorlás, mely ha nagyobb mérveket öltene, felő, hogy a távozók helyét olyan beözönlő elemek foglalják el, kik nem birnak, vagy talán nem is akarnak oly feláldozóan a hazát védeni, mint e vidék ősi lakossága tette és jövőben is tenni kész, mi nem válnék azután a haza javára.

Ezután újra a főispán úr szólalt föl, a polgárok érzelmeire mely benyomást tevő hatásos beszédben szívből a szívekhez szólva, éltette Németpróna hazafias polgárait. Utána id. Czeizel István tanító nagy tetszés és általános visszhangot keltő kegyeletes szavakban éltette a főispáné ő méltóságát, felemlíté a többi közt azt, hogy a mint vármegyénk egy szebb korszakának hajnalán a főispánban a vármegye atyját tisztelhetjük, ki a szeretet és béke olajágával jött hozzánk, épen oly szerencsések vagyunk a főispáné ő méltóságában vármegyénknek valódi anyját — mint azt egyik legujabb ténye is tanúsítja — hódolattal tisztelhetni. Végre Tenczer János bíró köszönte meg a főispán úr kegyességét, hogy szerény városunkat meglátogatni kegyeskedett.

Ez volt az utolsó hivatalos tósz, mely után a bankett egészen kedélyes jeleget öltött. Dr. Steinhübl György ügyvéd és Rudnay Alajos bajmóci prépost ötletes felszólalásai csak fokozták a vidám jó kedvet.

Asztalbontás után a főispán még elment a társaskör helyiségebe, hol id. Steinhübl Antal nyugdíjazott vasuti ellenőr üdvözölte. Innét a városházba visszatérve, szívélyes búcsúzás után, a banderium és több helybeli kocsi elkísérése, zeneszó és élénk éljenzések mellett ő méltósága elhagyta városunkat.

A főispán távozása után a fiatalság a nap örömeire vidám táncmulatságot rendezett, mely másnap reggelig tartott.

Id. Czeizel István,
r. k. tanító.

Ugyancsak a német-prónai főispáni látogatásról rendes levelezőnkől még a következőket vesszük:

A főispán Kis-Prónáról érkezett a hol Kozma Ede földbirtokos úr vendégszerető házában villás reggeli volt, kíséretébe jöttek a privigyei plebános bus fedelén helyet kap. Egy-egy állomáson minden oldalról rohannak az emberek az omnibusok felé. A ki előbb ér a fedélre vezető lépcsőhöz, azé a hely, mert közvetlenül a lépcsőnél megszűnik az előzködés. A ki előbb fogta meg a lépcső karfáját, azt a rohamban résztvevők előzekenyen engedik felmenni. Hölgyekkel szemben a közönség az omnibusokon is oly udvarias, hogy ha valamely hölgy a fedélzetre kívánczik, azonnal találkozik egy-egy gentleman, a ki helyet csinál neki. Tehát arról az angolos rideg egoizmusról, melyet John Bull neve alatt hirhették tettek a lapok és könyvek, szó sincsen az angol társadalomban. A viteldij ezeken a népszerű kocnikon elenyésző csekély. Két pennyért, 20 fillérért 3—4 kilométernyit kocsikázhatik a publikum. Egy schilling, vagyis egy korona 20 fillér fejében átszállási jeggyel egy napi körutat lehet tenni London körül, a mely utazással azonban csak egyes főpontjait érintették a nagy világáros átmerőjének.

Ez rövid vonásokban a londoni föld feletti kocsikázásnak a képe. Hogy mikép néz ki a föld alatti kocsikázás, arról máskor.

Adieu.

nos c. kanonok Mozer Tivadar, sógora a bajmóci prépost, Sporzon Ernő földbirtokos, Tivadar László kir. járásbíró, Kozma Ede földbirtokos, Bossányi József a fenyves-chvojniczai faragászati iskola igazgatója és a hivatalos apparátus.

Az üdvözlés után, mely igen szívélyes volt, a főispán felszaporodott kíséretével legelőször is a templomba ment, melynek desolált állapotán nagyon elszomorodott és megkérdezte a főbíró, hogy a patronus és a város között a templom restaurálása iránti ügyet miért nem fejezi be? A főbíró motyogott valamit, úgy látszik, hogy szakértő kihallgatás lesz, de hát ismerve a viszonyt a gróffal — nincsen reményünk, hogy az első fokon Filbergertől rövid időn belül ítéletet kapnánk.

A templom megtekintése után az apácák klastromát nézte meg, a hol a gyermekek a himnusz énekelték és egy leánya szép beszéddel fogadta és gyönyörű virágcsokrot nyújtott át ő méltóságának. A főispán úr teljes elismerését fejezte ki nem csak az itt tapasztalt nagy rend és tisztaság felett, hanem a tiszta magyarság és honleányi lelkesedés iránt, mely a növendékek beszédéből és énekeiből tapasztalható volt, úgy hogy az ember azt hitte, hogy nem egy német-prónai, hanem egy debreceni iskolában van, az apácák mind magyarok és igen szépen beszélnek a nyelvet.

Meglátogatta a főispán úr még a fiúiskolát is, a hol már távolról sem nyerhette azt a benyomást, mert már vacatio lévén a kis nebulókat nem lehetett úgy sorakozni és velük úgy bemutatkozni, mint a feldiszített leányokkal, bár látni volt ott is, hogy a tantestület igyekszik a fiúkat magyar szellemben nevelni.

Végre még néhány magánlátogatást tett a főispán úr és 2 óra volt mikor az igen látogatott banquetthez ültünk, mely megfelelő számos fogásból és jó borokból volt összeállítva.

A hivatalos felköszöntők után második sor felszólt dr. Steinhübl a német-prónaiak quad nyelvén, a mit természetesen a bennszülötteken kívül senki sem értett, de igen mulatságos volt, és érdekes nézni hogyan hevült bele a szónok és mennyire bírta lelkesíteni a nyelvét értő közönséget. Szólt utóljára Rudnay Alajos bajmóci prépost egy nem csak formailag szép beszédben, hanem igen behízog hangon, dicsérte a prónaiak rendkívüli vendégszeretetét és jó hazafiságát és nagy hatást ért el vele, mert a hallgatóság nagyon honorálta.

A búcsúzás is a vármegye fejtől igen szívélyes volt és a főispán a Németprónán látottakkal meg lehetett elégedve, mert ez a szép fogadtatás azok közé tartozott, a melyek nincsenek megrendelve, hanem szabad akarat és elhatározásból folynak és így értékesek. *Spectator.*

Ujdonságok.

Kérelem. *Ellenzéki elvbarátainkat tisztelettel kérjük, hogy a mennyiben a szétküldött aláírási-íveket már kitöltötték volna, sziveskedjenek azokat lapunk szerkesztőségébe minél előbb beküldeni. Együttal tudomásra hozzuk, hogy minden megkeresésre készséggel küldünk újabb aláírási íveket.*

Személyi hírek. *Venczell Ferenc* válpüspök, nyitrai nagyprépost f. hó 4-én *Kútvaszer István* c. kanonok és szemináriumi vice-rector kíséretében a magas Tátrába utazott, honnét e hét elején érkezik vissza. *Dr. Thuróczy Károly* e hét folyamán a szenici járásban köruton volt, hogy az ottani közegészségügyi viszonyokat beható ellenőrzés alá vegye. — *Markhot Gyula* alispán, tekintettel a király legközelebbi látogatására, a szenici járásba utazott. Az egész hetet a járásban töltötte és szemügyre vette különösen a közlekedési viszonyokat, vajjon a kormány által

elrendelt utászati intézkedések végrehajtva lettek-e? — *Dr. Biringer Ferenc*, kórházi igazgató Szenicre utazott a nyitramegyei orvos- és gyógyszerész-egylet évi vándorgyűlésére — *Dr. Bobok József* apátkanonok és a nagyobb papnevelő intézet kormányzója tegnap Budapestre utazott, a Svábhegyen lakó ismerőseinek látogatására.

Egyházmegyei hírek. *Mihálik József*, az új nyitrai apátkanonok e hét folyamán költözött be Nyitrára. — *Mittuch József*, f.-elefánthi plebános-helyettes, miután az ottani vitás kegyuri kérdés végre eldőlt, az új kegyur, báró Edelsheim Gyulay Lipót a felső-elefánthi plebániára bemutatta a püspök úrnak. *Mittuch* úr a múlt szombaton Mocsokonon le is tette az esküt a püspök úr kezeibe. — *Bucek Andor* szoblahói lelkész e hó 6-án kelt levéllel a Harcourt uradalom részéről bemutatást nyert a turnai (Trencsén m.) plebániára. Mindkét javadalom olyan egyennel lón betöltve, ki népének eddig is szerető atyja s nemcsak szóval, de példával is vezére volt. Öszintén üdvözöljük.

Anyakönyvi kinevezések. A belügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Nyitra vármegyében a sempthei anyakönyvi kerületbe *Bartosievicz Jenő* községi jegyzőt, a kovarci anyakönyvi kerületbe *Aczél Aladár* helyettes jegyzőt anyakönyvvezetőkké, továbbá a nyitra-rudnói anyakönyvi kerületbe *Lelkes Gyula* segédjegyzőt, a német-prónavidéki anyakönyvi kerületbe *Kmethy István* okleveles jegyzőt, a handlovai anyakönyvi kerületbe *Erdős Antal* okleveles jegyzőt, végül a nagysurányi anyakönyvi kerületbe *Jaross István* segédjegyzőt anyakönyvvezető-helyettesekké nevezte ki és — az utóbbi kivételével — valamennyit a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbízta.

Áthelyezés. *Szegfi Ilona*, trencsényi felsőleányiskolai tanítónő a fiúmei és Hadik Ida, szintén trencsényi felsőleányiskolai segédtanítónő a besztercebányai felsőleányiskolához helyeztetett át.

Halálozás. *Mándi Beke Károly*, m. kir. p.-ü. igazgató-helyettes hosszabb ideig Nyitrán is működött augusztus hó 2-án, életének 51-ik évében, Aradon elhunyt. Béke poraira!

Birtok csere. *Gróf Eszterházy János*, nyitra-ujlaki nagybirtokos megvette *Freund Gyula* ugyanottani birtokát 56,000 koronáért és *Fülöpp Pál*ét ugyanott 40,000 koronáért. — *Fülöpp Pál*, *Fazekas Béla* volt farkasdi jegyző bérlőtársával pedig kibéreltek 12 évre Lengyel Jenő új péceli 1000 holdra terjedő birtokát a nagy tehenészettel együtt. Ez utóbbiak a gazdaságot e héten már kezelésbe vették.

Új templom a fővárosban. Hosszú vajúdas után végre megkezdtek a lazaristák budapesti templomának építését, melyre néhány év előtt Nyitráról is többen adakoztak. Folyó hó 5-én, *Havi Boldogasszony* napján szentelték meg az új templom telkét. A telek megszentelését megelőzte a *Ranolder*-intézet díszes kápolnájában tartott szentmise, mely után kereszt és zászló elűvitele mellett az irgalmas testvérek körmenetileg az építkezés helyére vonultak. Itt *Bundala Mihály*, a központi papnevelőintézet spiritalisa, a ki ezt a szent ügyet páratlan buzgósággal egy évtizednél hosszabb időn át szolgálja, megáldotta a földet és megtette az első ásvágást, melyet az irgalmas testvérek párisi, bécsi és budapesti házainak főnököi is folytattak. A nagy jelentőségű ünnepély énekkel zárták be. — Lesz tehát már az ország fővárosában, a hol paulai sz. Vince leányai anyai helyen, 8 kórházban és 4 intézetben áldásosan működnek, a szent rend alapító fiainak is, a példás erkölcsi életük és buzgóságukról ismeretes lazarista atyáknak templomuk és házuk, mely újabb messzire szétáradó tűzhelye lesz a keresztény irgalmasságnak. A legszegényebb, legelhagyottabb néposztály

elki ügyeit fogják felkarolni ezek az önfeláldozó papok. De a cél még nincs biztosítva. A szükséges pénznek még csak körülbelül egy harmada van egybegyűjtve, a többi az építők a jótékony-ság újabb megnyilatkozásából reménylik. A keresztény társadalom legszélesebb rétegeit a hála érzelmei fűzik paulai sz. Vince intézményeihez, mert alig van valaki, a ki a szent rendalapító leányainak, a kórházak és iskolákban működő irgalmas testvéreknek önfeláldozó szolgálatait saját maga, gyermekei vagy rokonai számára igénybe ne vette volna. Ám itt az alkalom hálánk tanúsítására. Segítsük befejezni a budapesti templomot és lakóházat, melyből paulai sz. Vince szel-leme az egész országra fog kiáradni, mert az új lakóház egyuttal központi tårsháza lesz a magyar lazaristáknak. Azzal a kéréssel fordulunk tehát lapunk olvasóközönségéhez, hogy ismert jótékony-ságával karolja fel ezt a nagy fontosságú szent ügyet. Lapunk szívesen vállalkozik az adományok közvetítésére, melyeket nyilvánosan fogunk nyug-tázni. Minden, bármily csekély adományt hálás köszönettel veszünk.

Főgyházmegyei hírek. Plebános lett: ifj. Méhes Károly Albaáron. — Administra-torok: Guerk József Magaslakon és Módertárnán, Hlavathy József Stefföltön. — Káplánok: Hojszik Imre Vágsellyén, Moravek Boltizár Hegybányán, Berkes Pál Selmechányán, Puhán Ferenc Ó-Turán, Jehlicska Ferenc Modoron. — A sz.-Ferencrendiek holnap augusztus 11-én tartják káptalani gyüle-sőket Pozsonyban.

A F. M. K. E. nyitravármegyei választmánya folyó évi augusztus hó 21-én d. e. 11 órakor Nyitrán a vármegyei székház nagytermében rendkívüli közgyűlést tart. Tárgy-sorozat: Az egyesületi alapszabályok módosítási tervezetnek tárgyalása.

Lefoglalt élelap. A Nyitramegyei El-lenőr vasárnapi mellékletét, a „Bolond Miska“ című élelapon a nyitrai törvényszék h. vizsgáló-bírája, dr. Ehrenfeld Gyula mult vasárnap lefog-lalta. A lefoglalás egy magán ember panaszára történt, a ki az élelap egyik alakjában magára vélt ismerni és azt állította, hogy a karikatúra reá nézve becsületsértő. A vizsgálóbíró nyomban végzést hozott, melyben kimondotta, hogy a kari-katura nyilvános becsületsértést foglal magában, mert az alak oldalán egy tasza lóg, mely revol-ver táska-hoz hasonlít. Ez állítólag célzás akart lenni a magánpanaszos zsurnalisztikai működé-sére, a ki mellesteg egy nyitrai német lapnak a szerkesztője. A végzés végrehajtásával megbizott rendőrség úgy a kiadóhivatalban talált és szét-küldésre váró, mint a kávéházakba küldött pél-dányokat lefoglalta. Az élelap szerkesztője a vizsgálóbíró végzése ellen a törvényszéki tanács-hoz folyamodott, mely a lefoglaló végzést hatá-lyon kívül helyezte.

A nyitrai szépítő-egylet népün-nepélye. Mint az előző években, úgy ezidén is a nyitrai szépítő-egylet fényesen sikerült mulat-ságot rendezett, mely a mult vasárnapon tartat-tott meg nagy közönség részvételével. A látoga-tott népünnepélynek egyik vonzó érdekességét az árusátorok képezték, melyekben számos úrnő és úrhölgy virágot, szivart, pezsgőt, cukorkát stb. árusított elbájoló szeretetreméltósággal. Az ép oly ügyes, mint bájos elárúsítónők kivétel nélkül nagy sikerrel adtak tul holmijukon s az egyletnek bizonyára jelentékeny jövedelmet szereztek szí-ves közreműködésökkel. Az ünnepélyen mindvégig a legvidámabb jókedv uralkodott, mely a sörház földalatti helyiségeiben rendezett táncmulatság alatt érte el tetőpontját. A rendezés kitünő volt, s a közönség a buzgó rendezőséget valósággal el is halmozta dicséreteivel. Az egyes sátorokban az elárúsítást a következő hölgyek végezték: *A bor-pavilonban:* Bócz Antalné és Pajor Gáspárné urnők vezetése alatt Nürnbergi Hermin és Zsófi és Toller Irma kisasszonyok. — *A virág-pavilon-*

ban: Metzger Edéné vezetése alatt Braunsteiner Janka, Gisser Józsa, Emma és Juliska, Holub Guszti és Józsa, Hussza Ilona, Huszár Lujza és Marianne, Marossy Margit, Merkáder Nelli, Metz-ger Mariska, Neugebauer Janka és Pisti, Rippa Lujza és Wild Elza kisasszonyok. — *A jux-tár-gyak-pavilonban:* özv. Gáspár Paula és Szabó Imrené urnők vezetése alatt: Ádám Jenny, Ada-movies Kornélia és Viola, Bacsa Jolán, Bellák Juliska, Hirsch Jolán, Holub Olga, Iritzer Gizi, Miklóssy Mária, Ocskay Valika, Rédeky Emma és Irén, Szoretics Hilda, Schwarz Pisti, Strehammer Józsa és Mariska kisasszonyok. — *A pezsgő-pavilonban:* Dr. Szulyovszky Dezsóné és Piron Emilné urnők vezetése alatt: Árpássy Mici, Bo-hunka Mariska és Etel, Endrődy Helén, Seeber Ilona és Lujza kisasszonyok. — Végül a szivar-pavilonban Neugebauer Nándorné urnő vezetése alatt: Felsner Juci, Hirschfeld Irma és Schiller Ella, Jeszenszky Margit (Suránka), Pekar Adrien kisasszonyok.

Megint új lap Nyitrán. *Zobori Híradó* címen egy új konkurrens lap jelent meg, de a nyit-rai lapkiadók nem fognak tőle nagyon megijedni, mert az új „laptárs“ elég nagylelkű és kijelenti, hogy „előfizetéseket nem fogad el“, de elég élelmes figyelmeztetni, hogy *tűlfizetéseket elfogad.* (Boldog Isten! mi meg volnánk elégedve, ha a hátralekö-sök bejönnének.) A *Zobori Híradó* elég izlésesen van kiállítva és még hirdetéseket is közöl, pedig csak olyan, sőt nem is olyan, mint a tiszavirág, mely három napig él; a *Zobori Híradó* csak egy napig, aug. 10-éig, a nyitrai nyomdászok ez idei nyári multságáig. A szerkesztők, riporterek, tárcairók, költők, versfaragók, mind szemensze-dett nyomdászok, kik az irás mesterségére fanya-lodtak. Persze megtehetik, mert a lapért nem fizetnek, barátságból megcsinálják egymásnak fajront után. A „Nyitramegyei Szemle“ nyomdászai előkelő szerepet játszanak a társulatban, mert elnöke, Wellisch a mi lapunkat igazgatja, a *Zobori Híradó* szerkesztője Kramár Vilmos, a mi lapunk metrompása, és last not least, Hradeczky János, kit a jó kedvű fiuk legjobban porolnak el, szin-tén nálunk nyomorgatja a betűt. A *Zobori Híradó*-ból kiemeljük a következő találó apróságot:

— *A korrektor.* A korrektor legháladatla-nabb pálya mind közül, mert míg száz meg száz hibát jelöl meg, azt senki sem veszi észre, de ha véletlenül egyet is elnéz, azon minden olvasó megütözik.

Persze, nem volna igazi sajtótermék, ha alapos sajtóhiba nem volna benne. Így a „vezér-cikkben“ kijelenti a szerkesztő, hogy holnap, aug-10-én a zobori Toifel-kertben a „könyvtár“ (?) beszerzésére mulatságot rendeznek. Adja Isten fiuk, hogy a könyvtárba minél kevesebb, a könyvtárra meg minél több jusson. Csak jó időt drukkolja-tok ki, abból tűnik ki micsoda nyomdászok vagy-tok. Különbösen csakugyan a könyvtárnak beszerzé-sére lesz fordítva. Tíz éves igazi munkatársaink-nak ezen multságát a városi közönség meleg pártfogásába ajánljuk.

Katonai léghajó Ohajon. Érthető riadalmat okozott az ohaji lakosság körében Nagy-Surány mellett egy katonai léghajó leszállása. Három közös hadseregbeli főhadnagy: Goldschei-der 62. ezredbeli, Lépes 42. és Müller 1. ezred-beli katonatiszt, pénteken délután kevéssel 1 óra után leereszkedett egy hatalmas ballonjával az ohaji határban. Kilenc óra tizenöt perckor hagy-ták el a bécsi arzenál melletti katonai aeronau-tikus intézetet és a kedvező nyugati szellel Lobau, Német-Óvár és Pozsony irányában haladtak, mi-közben kétszer lebegtek a Duna tükre fölött. Pozsony és Surány között érték el a legnagyobb magasságot, 2600 métert. Utközben ritka látvá-nyosságnak voltak szemtanúi. Meglátták ugyanis az airolt, mely úgy keletkezik, hogy a léghajó árnyéka ráesik egy könnyen tovalibbenő felhőre

és a magasból letűző napsugarak szivárványszerű kört alkotnak a léghajó árnyéka körül. A bátor léghajósok nagy lelkesedéssel beszéltek erről a gyönyörű látványról. Mi után összegöngyöltett ballonjukat elküldték a zsitvafődemesi állomásra, szívesen fogadták el özvegy Reiderné szül. Dióssy Laura urnő meghívását, hol láthatólag igen jól érezték magukat és honnét katonai pa-rancsuk szerint az esti vonattal Bécsbe utaztak. — Vágvecsén meg péntek augusztus 8-án reggel 6 óra után szintén egy szimultán hajó szállott le, mely a bécsi aeronautikus társulat léghajója volt önműködő jegyző készülékekkel. A megtaláló 20 korona jutalomdíj mellett beszállította a tor-nóci állomásra.

A taligás feleségének temetése. Országszerte feltűnést keltett néhány nap előtt Troch János holicisi napszámos inséges, de meg-ható bravourja, a ki beteg feleségét Holicról taligán vitte Budapestre, hogy ott megoperáltassa. A beteg asszony a mult héten meghalt s halála a főváros humánus közönségénél nagy részvetet keltett. Temetésén sokan jelentek meg, a rava-talt koszorúkkal borították el, kikisértek a ko-porsót a temetőbe, ezenkívül a zokogó hűséges férjnek jelentékeny pénzdományt adtak.

Felszólamlás a választói jogért. A központi választmányunk lapunk mult számá-ban közzétett határozatát a jogaiiban sértett vá-lasztó polgárok a határozat kézbesítésétől számít-andó tíz nap alatt a kir. Kúriához megfelebez-hetik. A felebbezést következőképen kell megindo-kolni: Mivel az 1879. évi L. t.-c. 19. §-a így „Mindaddig, míg idegen honosságuk be nem bizo-nyíttatik, magyar állampolgároknak tekintendők: 1. a kik a magyar korona országainak területén születtek;“ X. Y. föllebező polgár pedig az ide-zárt keresztlevél, illetve születési bizonylat sze-rint X. községben, tehát a magyar korona orszá-gainak területén született, ott is neveltett, sőt X. községben, tehát ismét a magyar korona orszá-gainak területén sok éven át a többi polgári jog között a választásbelit is gyakorolta; és az, hogy ő idegen honos volna, csak állítottott, de sem az összeiró bizottság, sem a központi választmány által be nem bizonyítottott: tehát magyar állam-polgárnak tekintendő és így az x . . . . i orsz. képviselőválasztók névjegyzékéből ki nem hagyható. Mindezek alapján tisztelettel kéri az alulírott föllebbező a nagyméltóságú kir. Kúriát, szíveskednék elrendelni, hogy ő az X . . . . orsz. képviselőválasztók folyó évben összeállított név-jegyzékébe okvetlenül följetessék. A felebbezést a központi választmányhoz kell beküldeni.

Park-ünnepély Pöstyénben. A vi-galmi bizottság a pöstyéni fűrdőparkban f. évi augusztus hó 10-én, vasárnap káprázatos sorozatú, velencei estével, coriandoli, szerpentin és virág-csatával összekötött *éjjeli parkünnepet* rendez, melyre a n. é. közönséget ezennel meghívja. Ezt megelőzi délután diszeloadás a nyári szinkörben a vigalmi bizottság védnöksége és Monory Sándor szinigazgató és társulata közreműködése mellett. A diszeloadás kezdete 6 óra, vége 8 órakor. Mű-sora: 1) Prolog Ábrányi Emiltől, szavalja: Szende Bella k. a. 2) Szoborlelepezés. Élőkép, rendezi és összeállítja a szintársulat tagjaiból Monory Sándor szinigazgató. 3) Petőfi, alkalmi szinmű 1 felvo-násban, írta Petőfi Sándor halálának 50 éves év-fordulója alkalmából Rudnyánszky Gyula. Előadja a szintársulat. 4) Lehullott a rezgő nyárfa ezüst-szinű levele“, néhai Erzsébet királynő kedvenc népdala, énekli cigány kíséret mellett semsei Semsey Mariska úrhölgy, a m. kir. operaház tagja. 5) Petőfi dalok cimbalom kísérettel, énekli M. Herczeg Eugenia urnő. 6) Ária a Próféta operá-ból Meyerbeer-től énekli Fiala A. zenekarának kísérete mellett semsei Semsey Mariska, a m. kir. operaház tagja. 7) Cimbalom solo, előadja Fátyol Klári k. a. 8) Apotheosis élőkép, a pös-

tyéni nyári szinkör személyzetének részvétele mellett rendezte Monory Sándor színigazgató. Hymnus. A parkünnep kezdete pont 9 órakor. Műsora: Mátyás király visszatérte a vadászatról, fényes vadászenet korhű kiállításban, a helybeli intelligencia több tagjának és az egész szintársulat közreműködése mellett, lóháton, fényes jelmezekben. A menet a villanyfény, faklya és több száz lampionnal kivilágított régi fűrdőparkon átvonul. A menetet tervezte és rendezi Péchy Kálmán úr, a budapesti vígszínház tagja és rendezője. Fél 10-től fél 11-ig megszakítás nélkül tarka színpad, mulattató magánszámok, koplék, táncok és jelenetek a régi parkban felállított nyílt színpadon. Pont fél 11 órakor Velence Póstyénben, olasz énekesek, gondolások, fényesen díszített bárkák a parkban e célra vízzel megtöltött csatornán. Ugyanakkor fényes tűzijáték, ugyanakkor confetti, serpentin s virág csata az egész parkban. 11 órakor a parkünnep véget ér s kezdődik a reunion a gyógyház nagytermében. A diszeloadás belépti díjai a szintársulat igazgatója által ezen célra külön kibocsájtandó színlapon lesznek jelezve. Minden a diszeloadáshoz érvényes ülőhely tulajdonosa ezen jegy felmutatása mellett az esteli parkünnepen külön belépti díj nélkül jogosult résztvenni. Belépti díj a parkünnephez 1 korona, reunionhoz 2 korona, családjegy 3 személyre 4 korona. Coriandoli, serpentinről és virágról a rendezőség a parkünnep színhelyén gondoskodik. A parkünnepélyre váltott belépti jegy a parkünnep összes látványosságának megtekintésére jogosít.

A kivándorlás arányai. Most, hogy a kivándorlási kongresszusok állandóan napirenden tartják a kivándorlás kérdését, nem lesz érdektelen feljegyezni, hogy az Amerikából érkezett hivatalos kimutatás szerint 1901. júl. 1-től 1902. július 1-ig Ausztria és Magyarországból 177,989 ember vándorolt ki az Egyesült Államokba. Oly szám ez, melyet csak a nagy nyomorral és állandó munkahiánnyal küzdő Olaszország mul felül, a honnét a mult esztendőben 178,375 ember vándorolt ki. Hogy az Ausztria és Magyarországból kivándorolt nagy embertömegekből hány lélek esik hazánkra, azt nem lehet megállapítani, mert az amerikai statisztika a két államot, a dualizmus nemzetközi elismerésének nagyobb dicsőségére, egy kalap alá vonja. De tekintve azt, hogy Magyarországból már évek óta 30 százalékkal több ember vándorol ki, mint Ausztriából, a mult évi magyar kivándorlottak számát bizvást százezerre tehetjük.

Szülők figyelmébe. Melegen ajánljuk a budapesti *Mária-Kongregáció internatusát* mindazon a szülők figyelmébe, kik gymnasiumba járó gyermekeik számára megbízható keresztény nevelést óhajtanak nyújtani. Az internatus harmadik éve működik s a keresztény társadalom mérvadó köreinek elismerését már eddig is sikerült kiérdemelnie. Az évi tartásdíj az egyenruhán kívül 600 korona. Felvételre jelentkezni lehet a Mária-Kongregáció internatusának igazgatóságánál: Budapest VII., Damjanits-utca 50., mely kívánatra azonnal szolgál prospektussal.

A világ legnagyobb szökőkútja. mint a „Stein der Weisen“ folyóiratban olvassuk, most nyílt meg Uj-Zeeland szigetén a Rotomahana tűzhányó közelében. A szökőkút azért is érdekes, hogy forró vizet lövel, még pedig 187 Fahrenheit fokot, ami körülbelül 70 Reaumur foknak felel meg, vagyis teljesen elég a leforrázásra; érdekes még, hogy magától nyílt meg, semmi sem működött közre, kivéve a vulkanikus erőt. Legfőbb nevezetessége mégis abban áll, hogy óriási víztömeget lövel 600—800 láb magasba, még pedig olyan erővel, hogy 60 font súlyú követ egész 500 láb magasságba ragadnak magukkal a fellökött vizsugarak. Ez olyan türemény, melynek bizonyára nem akad párja a széles kerek földön, habár csak minden 36 órában ismétlődik.

Miből készül a tinta? A „Pécsi közlöny“ érdekes visszaemlékezést közöl a pécsi rendőrkapitányság 1786. számadataiból. Többi közt előfordul ott a következő városi tinta-számla egész évről:

Specification

über die für die königliche Freystadt Fünfkirchen gemachte Tinte als:

1 Pfund Gallus	40 kr.
24 Loth Vitriol	8 „
16 „ Gummi	48 „
Allaun	3 „
Brazill Holz	3 „
Essig und Salz	3 „
Bier (!)	12 „

Summa 1 fl. 57 kr.

Tény, hogy egy városi adminisztráció egész évi tinta-fogyasztása nem nagy, ha csak egy frt 57 krba kerül, de hogy tintához sőt is használtak az egészen új. Mentségeül szolgál a Stadtkanzelist-nak, hogy csak 12 kr. ára sőt fogyasztott. Manapság a városi tinta belekerül tán huszszor annyiba s a tintával dolgozók hozzá még sörüket is maguk fizetik meg.

Vértés-féle sósorszesz minden házban szükséges.

Közgazdaság.

Gazdakongresszus. A Nyitrai Gazdasági Egyesület tudatja a gazdaközönsséggel, hogy a II. mezőgazdasági országos kiállítás alkalmával a Gazdasági Egyesület Országos szövetsége karöltve a Magyar Gazdaszövetséggel f. évi szeptember hó 8., 9. és 10-én VI. országos gazdakongresszust rendez. A kongresszus az ország-részenként megtartott kivándorlási kongresszusok folyamánya, s az itt tárgyalandó kérdések nem csupán szorosán vett kivándorlás szempontjából bírnak országos jelentőséggel, hanem a gazdaközönsségnek egyenesen letérdekébe vágnak. A kongresszus tagjai kedvezményes vasuti jegyet kapnak és a kongresszusi jeggyel a kiállítást díjtalanul tekinthetik meg. A kongresszus első napja, tehát szeptember hó 8-ika tulajdonképpen a kisgazdáknak rendezetik és ennek megfelelőleg az első napra kitűzött előadások a kis emberek szellemi igényeinek vannak szánva. Kongresszusi tagsági díj 6 korona, de a kisgazdák ennek lefizetése alól fel vannak mentve. A kik a gazdakongresszuson résztvenni kívánnak, szíveskedjenek ebbeli szándékukat f. évi aug. hó 15-ig a Nyitrai Gazdasági Egyesület helyiségében bejelenteni, hogy a jegy és elszállásolásról idejekorán gondoskodás történhessenek.

Terményvásárlás. A Nyitrai Gazdasági Egyesület a komáromi cs. és kir. katonai élelmezési raktár kezelő bizottságától vett hirdetmény alapján, a gazdaközönsség tudomására hozza, hogy a komáromi cs. és kir. katonai élelmezési raktár folyó évi augusztus hótól novemberig 1600 mm. rozsot és 3700 mm. zabot szándékozik kis- és középbirtokosoktól vásárolni. Ezen vásárlás a kijelölt időre a következőképp osztatik fel: 1902. évi augusztus hóban 800 mm. rozs és 1200 mm. zab, szeptemberben 400 mm. rozs és 1200 mm. zab, októberben 400 mm. rozs és 800 mm. zab, novemberben 500 mm. zab. Ezen terményeknek az utolsó aratásból származóknak, éretteknak, szárazoknak, egészségeseknek és gyommagvaktól menteseknek kell lenniök. Hozzákevert magokból és tisztátalanságokból összesen a rozsnak legfeljeb 2-5, a zabnak pedig 3-5 súlyszázalékot szabad tartalmazni. Egy hektoliter rozs súlya legkevesebb 69, a zabé legkevesebb 41 kgr. legyen. Az előbb említett gabonamennyiséget bármely gazda ajánlhat írott és 1 korona bélyeggel ellátott ajánlatban, vagy szóbelileg 2 kgr. súlyú minta benyújtása mellett 1902. évi

augusztus hó 10 től kezdve. A minta elmaradhat, ha az ajánlatban a termény minősége „raktár szerinti“-nek jeleztetik. Minden ajánlattevő, ki az élelmezési raktár előtt, mint termelő még ismeretlen, köteles gazdasági egyesület vagy községi előljárással által kiállított bizonyítványokkal az általa körülbelül termelt gabonamennyiséget kimutatni. Az átvételre alkalmasnak bizonyult gabona minősége szerint a piaci, illetve tőzsdei árfolyam keretén belül szabad alkú alapján megvásároltatik és a szállítás megtörténte után azonnal kifizettetik. A szállítás „bérmentve élelmezési raktárig“ ajánlandó, de szállítható „bérmentve Komárom vasut vagy hajóállomás“-hoz is. Az eladott gabona azonnal, legkésőbb azonban 6 napon belül szállítandó.

Irodalom.

Megjelent a „Hany Istók“. „Hany Istók“ címen a Dunántúl számára Győrben Gelsei Biró Zoltán győri lapszerkesztő új képes élelmapot indított. Ma kaptuk meg a „Hany Istók“ első számát, csinos kiállításban 8 oldalnyi terjedelemmel. Az új élelmap csupa aktualitás; pompás ötletekben, kitűnő élelcekben, kacagató mókákban bővelkedik s ami fő, minden élelét, minden alakját kizárólag a dunántúli eseményekből meríti. Az új élelmapot *Urfy Sándor*, a „Hany Istók“ szerződjött rajzolójának karrikaturái töltik be s azok is gyakorlott művészi kézzől tanuskodnak. Az új élelmap teljesen a fővárosi élelmapok mintájára van megszerkesztve, azzal a különbséggel, hogy csupán a Dunántúl közönsségének szól. Az új kitűnő élelmap előfizetési ára olcsó, egész évre csak 8 korona. Megrendelhető a győregyházmezei könyvsajtónál Győr, Káptalan-domb 18. sz.

Az iparos-tanonok és ismétlőiskolások kátéja. Buregh Béla pécsi hitoktató megrendelési felhívást hirdet az iparostanonok és ismétlő iskolások számára szerkesztett kátéra. A mű f. hó közepe táján kerül ki a sajtó alól, és annak bolti ára egyelőre darabonként 9 fillérben van megállapítva. Minden megrendelés, előfizetés a szerző címére (Buregh Béla hitoktató, Pécs) küldendő a póstán! 50 drb, vagy ennél nagyobb számú füzetek portómentesen szállíttatnak a megrendelőnek. — A kisebb számú megrendeléseknél pedig a megrendelési díjhoz még a portó is esatotandó (1 példány után 3 fillér, 2—4 példányig 5 fillér, 4—7 példányig 10 fillér, 8—16 példányig 20 fillér, és 16—50 példányig az ajánlási díjjal együtt 55 fillér.) A nyomtatandó példányok száma iránt való némi tájékozódás végett nagy köszönettel venné a szerző, ha az előfizetők megrendeléseiket mielőbb megtenni szíveskednének. Annál is inkább, mert a megrendelés díja a nagyobb megrendeléseknél utólag is be-küldhető.

***** CSARNOK. *****

A sáfránytermesztés Nyitrai megyében és a sáfrányosok.

A sáfrány nagy szerepet játszott az emberi nem művelődés-történetében; egykoron keleten a görögök és rómaiaknál; későbbben pedig az araboknál s ezek közvetítésével egész Európában.

A régieknél a sáfrány fényűzési cikk volt az előkelők, a gazdagok körében, s a köznép, a szegénység, a mely kétségkívül természetét eszközöl, csak a gazdagokon bámulhatta színpompáját, de használatában épen szegénységénél és alárendelt társadalmi állásánál fogva nem lehetett része.

A régiek a sáfrányt a ruhakelmék, sőt még a bőr festésére is használták. A szép sáfrány-színű ruha a legnagyobb becsülésben részesült, s

egyenrangunak tartatott a biborszínűvel. Bizonyítékot erre a Szentírásban is találunk. Jeremiás próféta u. i. siralmaiban (4. 5.) panaszkodik a latin szöveg szerint: „qui nutriebatur in croceis, amplexati sunt stercora“, mi szószeri fordítva annyit tesz, mint „a kik sáfrányosban, v. i. sáfrányszínű ruhákban neveltettek, a ganajt ölegették“, miáltal azt akarja kifejezni, hogy a kik a legnagyobb fényezés közt neveltettek, a leg-sanyarúbb sorsra jutottak.

Hogy a sáfrány mint kiváló illatszert is szerepelt a régi zsidó nemzetnél, az Énekek-Énekekből (4., 14.) tudjuk meg, a hol a jegyes a legjobb illatszerek kilátásba helyezésével hivatgatja menyasszonyát otthonába, s az illatszerek közt az igen nagyra becsült nárdusz mellett a sáfrány is foglal helyet.

A Szentírás nyomán tehát Salamon király és Jeremiás próféta idejében a sáfrány mint ruhafesték és mint illatszert nagy becsben állott.

Hasonló szerepe volt a krokosznak, sáfránynak a görögöknél, a kiktől a krokusz latinus nével a sáfrány használatát átszarmazott a rómaiakhoz, mint fényüzési cikk ruhafestésre és illatozásra. A sáfrányszínű ruha igen drága volt, és a pompakedvelők egyenrangunak tartották a biborruhával, a mi sokat jelent, ha megmondjuk, hogy a biborruha kezdetben az ó-kor népeinél a királyi méltóság jelvénye volt s későbbben is csak az előkelők divatjához tartozott. Mennyire becsülték a rómaiak a krokuszt, sáfrányt kellemes finom illata miatt, abból is látható, hogy Heliogabal római császár sáfránytól illatos fürdőket használt, mint rendkívüli fényűzést, feljegyezték, hogy a színházak levegőjét is sáfrányos vízzel tették illatozóssá.

A római kultúrából nagyon sok származott át a többi népekhez, s maradt fenn, sokszor a latin elnevezés alatt, még a későbbi századokban is, midőn a római birodalom hatalma már régen elenyészett; de a sáfrány talán éppen azért, mivel a római előkelőség fényüzési cikke vala, s a római uralom alatt a nép közhasználatába soha nem ment át, nem a rómaiaktól nyerte azt a bámulatos elterjedést, melyet a kora középkortól a legújabb időkig a történelemben feljegyezve találunk. Hogy nem a római kultúra révén nyerte a sáfrány széles elterjedését, már abból is gyaníthatjuk, hogy a rómaiaknál csupán a gazdagok és előkelők kiváltságos fényüzési cikke volt. Későbbi, egész Európában való elterjedését pedig nem mint fényüzési cikk, hanem mint fűszert és mint gyógyszer nyerte, s nemcsak az előkelők és gazdagoknál, hanem a legszűkebb nép rétegeiben is; de figyelembe veendő még az is, hogy nem a rómaiak latin *krokusz* vagy *krokum* neve alatt lett közhasználatúvá, hanem még a latin elnevezés a tudományos és iskolai természetrajzokban fenmaradt, addig a népek ezt a fűszert, mely sokáig gyógyszer is volt, csakis *sáfrány* név alatt ismerték és használták.

Ez a név már magában is mutatja, hogy közhasználati széles elterjedését azoknak kell tulajdonítani, a kiktől a sáfrány nevet nyerte,

t. i. az araboknak, mert a sáfrány arabs szó, s annyit jelent, mint *sárga*. Nevét tehát a színe-től nyerte a sáfrány az araboknál, kik mint fűszert és gyógyszert fölötté kedvelték, s midőn az arabok Spanyolország nagy részét elfoglalták, és huzamos időn át birtokolták, sőt Európa déli vidékein más hódításokat is tettek, műveltségük nem egy eleme oda is elterjedt Európában, a hová fegyverük hatalma el nem ért.

Ily hódítást tett az arabok előszeretete a sáfrány iránt. Kedvelt közhasználati cikk lett mint fűszert és mint gyógyszer, Spanyol-, Olasz-, Francia-, Angol- és Németországban, s mint tudjuk Magyarországon is. Mint fűszert századokon át nélkülözhetetlen cikk volt a konyhaművészetben, a szakácsok, czukrászok nem tudták ellenni sáfrány nélkül, s habár újabb időben e tekintetben változott az ízlet, a sáfrány a nép körében még mindig megtartja becsét a kalács szép színezésében, az ünnepi, vagy vasárnapos leves a tetszetős sárgás szín mellett zamatos táplálék.

A czukrászokon és szakácsokon kívül a középkorban a sáfrányt nagy becsben tartották az orvosok is: sokszoros gyógyhatást tulajdonítottak neki. Használták gyomorgyengéségi bajoknál, szemgyulladás ellen, lép-bajnál stb.

A mint a konyhaművészet a sáfrányt mint fűszert, úgy az orvosok mint gyógyszert cserben hagyták, csak a halás köznép tart még ki mellette, habár a „Szövetkezés“ szerint (1901. jun. 1. tárcában) nem egy zsidó-szatóc-boltban sáfrány helyett „sziklice“ virágot kap.

Sáfrány-termesztés.

A régiéknél legjobb krokusz-sáfránynak az tartatott, mely Kis-Ázsia Cilicia nevű tartományában termett. Hírének megfelelő volt igen magas ára. Midőn az arabok közvetítésével a sáfrány használatát nagymérvű elterjedést nyert s nemcsak az előkelők, gazdagok, hanem a polgárság és köznép kívánatos élvezeti cikke lett, a magas ár, melyet a keleti kereskedelem érette követelt, mintegy rákényszerítette az országok lakosait, hogy a sáfrány termesztését meghonosítsák. Nem volt európai ország, a hol többkevesebb sáfrányt nem termesztettek volna. A különféle országokban és vidékeken termelt sáfrány minősége és értéke azonban nem volt egyenlő, a termesztési és művelési mód szerint változott, s a képzett kereskedőnek negyvennél is több sáfránynem megkülönböztetéséhez kellett jól értenie. Legfinomabbnak és legértékesebbnek a külön fajok közt tartatott az, a mely eredeti hazájából s általán keletről származott. A finom sáfrány drága, nagyon drága volt; s azért nem meglepő, hogy találkoztak élelmes kereskedők, a kik tisztességtelen haszonlesésből hamisításhoz folyamodtak. Elég gyakran fordulhatott elő a vevőközönség megtévesztése selejtes vagy nem igazi árú által, a mit onnét lehet következtetni, hogy némely kereskedelmi központban, mint Nürnbergben, sáfrányvizsgáló hivatalok állítottak fel; s még pl. Pisában esküvel kellett a sáfrány valódiságát bizonyítani, Nürnbergben a hamisítótakat

halállal büntették, s tényleg a XV-ik század közepén férfiakat és asszonyokat égettek el hamis sáfrányukkal együtt.

A XVIII-ik század óta a sáfrány varázsa gyengülni, fogyasztása hanyatlani kezdett s talán nem esalódnak azok, kik a sáfrány bűverejének gyengülését a kávé és thea elterjedésével hozzák okozati viszonyba. A sáfránytermesztés sok bajlódással jár. A sáfrány-növény nem kíván ugyan valami kitűnő földet, de annál több és szaporítatlan munkát vesz igénybe. A virágzást a sáfrányvirág bibéjét a bibeszálak darabjával kell gyűjteni s minthogy a virág két nap nylik és múlik el, a sáfrány-bibét az egész virágzás időn át nap-nap után kell összeszedgetni, mi sok munkát, folytonos bajlódást vesz igénybe, s a mellett meglehetősen kevés az eredmény, mert körülbelül 40 kilogram virág kívánatuk 500 gramm, vagyis fél kiló száraz sáfrány előállítására. Azonfölül a mennyiség és minőség tekintetében is nagyon egyenlőtlen az évi hozam, úgy hogy csak addig volt termesztése jól jövedelmező, a míg széles körökben elterjedt élvezete magas árakat biztosított a termelőnek. A mely arányban a sáfrány fogyasztása alább szállott, ugyanolyan arányban megszűntették a sáfránytermesztést, mint a mely már nem eléggé jövedelmezőnek bizonyult.

(Folyt. köv.)

Telefon.

D. K. Az orvostudományhoz nem értünk, tessék szakteknitélyekhez fordulni. De mint laikusok megköszönjük azt a véleményüket, hogy a morbus canonicus nem egyéb, mint paralysis progressiva, rapide aut lente procedens.

J. Mire alapítja a kombinációt? Előre irigykednek. Vegyék hát tudomásul, hogy az illető nem fogja a nyitrai plebániát kőrní.

Végeladás!

Üzletem felosztatása miatt az összes áru-raktáramat, u. m.

vászon és fehérneműeket, uri és női divatkelméket, női confectiót és rövidárukat

a bevásárlási áron alul is,

a nyári cikkeket

pedig — tekintve az előrehaladott időnyt —

minden áron elarusítom.

A bolthelyiség a berendezéssel együtt f. é. november, december vagy január hó 1-től kezdve berbe adatik.

Steiner Ign. fia.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szab.

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs, III. Hauptstr. 120.

(saját házában).

Aranyérmekkel kitüntetve.

Főhercegi és hercegi uradalmak, cs. és kir. katonai intézőségek, vasutak, ipari-bánya és gyári társulatok, építési vállalatok, építő-mesterek, ugyszintén gyári és ingatlan tulajdonosok szállítója. E viharmentes homlokzat-festékek, melyek mészből földhatók, száraz állapotban, poralakban és 46 különböző mintában kilétkint 16 krtól fölfelé szállítanak és a mi a festék szintisztaságát és tartósságát illeti, azonos az olajfestékekkel.

200 korona jutalék utánzások kimutatásáért.

Mintakártya, ugyszintén utasítás kívánatra ingyen és bérmentve.

„Védjegy.”

FERENCZ

pálinka (sósorszesz)

Vértes gyógyszerész féle

használatban a leghatásosabb. — Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenképp legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt györomódszerre (massage). Kitünő sikerrel használtatik köcsvény, csúsz, meghűlések ellen, bennulások, ficamoknál, gyulladás és kelésnél, továbbá a fejbőr erősítésére, valamint a száj tisztítására; belsőleg gyomor-göres, rosszullét, fejfájás stb. ellen. Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levél-

hordóknak s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen. Valódi csak a mellékelt védjeggyel. — Egy üveg 30 fillér. 1 és 2 korona. Kapható: gyógyszerárakban, drogueriákban, jászkereskedésekben. — Nyitrán: Csernyák R. és Einsinger József és társa uraknál, általában ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen: 31-50

Vértes L. Sas-gyógyszertárában, Lugoson.

Jó és olcsó órák

3 évi írásban kiállított jótállással küld magánosok részére

Konrád János

órágyár és aranyeműek kiviteli háza

Brüx-ben (Csehország)

Jó nickel-remontoir-óra 3 fnt 75 kr
Valódi ezüst-rem.-óra 5 fnt 80 kr
Valódi ezüst lánc 1 fnt 20 kr
Nickel ébresztő óra 1 fnt 95 kr

Cégem a császári és kir. sással van kitüntetve, több kiállításon arany és ezüst érmekkel lón kitüntetve és ezekre menő elismerő level-ekkel rendelkezik. (16-53)

Képes árjegyzéket bérmentve küldök ingyen.

Hirdetmények a „Nyitramegyei Szemle” részére jutányos áron felvételnek a kiadóhivatalban.

Allein echter Balsam
von der Schutzengel-Antheke
des
A. Thierry in Pregrada
bei Rabitsch-Sauerbrunn.

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA.

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva. — Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll. — E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez 1. Utolérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotában, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékot, véget vett a fájdalmas köhögésnek s kigyógyítja a legregibb hajokat. 2. Kitünő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor s a bélbetegségeket és szaggatást a testben. 5. Szelíden mozdítja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az étvágyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájróhadáskor s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbőfögést, a száznak s a gyomornak bűzét. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbánc, kiütés, varrak, megfagyott s megégett tagokra, rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében, megszünteti a fejfájást, zúgást, szaggatást, köcsvényt, fülfájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apáca védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tőlem, gyáramból rendelnek eredeti szab cartonokban. Ausztria s Magyarország minden postállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 K Bosznia és Herzegovina részére 460 K. Kevesebb nem küldetik szűzjel. Szétküldés előfizetés v. előleg beküldése mellett.

Miért szenved ön? Holott mindenféle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást, valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Czentifolia-kenőcs

használatánál rendkívül jó hatású a sebek gyógyulásánál, valamint a fájdalmak enyhítésénél utolérhetlen. A valódi czentifolia kenőcs alkalmazható a gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mell keményedése, a tej elapadásának, az orbáncnak eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak és csontrepedések, vágás, szúrás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl. üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál, mindenféle daganat, kinövés, képződmény, karbunkulus és ráknál, végre pokolvar, körömféreg, köröngyűlés, a lábuk járásközben történt kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzúgás stb. stb. okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzúgás stb. stb. esetében. — A szállítás kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely c-omagolással, postaszállítási díjjal együtt 3 K 50 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vévésétől s arra ügyeljen, hogy a tégelybe be van-e az apáca védjegyem és cégem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Örangyalhoz” Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban felülmúlhatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél régibb, anélkül értékesebb és hatatosabb, nem art sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használható. Majdnem minden esetben segítenek és eredménynyel járnak. legalább az orvos érkeztéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonló feldicsért érték és hatáskülső ügynevezett pótszereket venni, melyekért a pénz hiszontalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olcsó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direktre és címezzük:

Thierry (Adolf) Limited „Örangyal-gyógyszertár” Pregrada

(Rohitsch-Sauerbrunn mellett.)

Közp. raktár Budapesten TÖRÖK J. — Zágrábban MITTELBACH S. — Bécsben BRADY L.

(17-52)

gyógytárakban.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb műtrágyaféléket, azonkívül

Rézgálicot (98-99%)

elismert kitünő minőségben legolesóbban szállit a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.